

Река в Югоизточна Тракия, приток на Хеброс в областта на тините и астите, днес Ергене в европейска Турция, ст.гр. Ἐργίνης.

Споменава се за първи път от Херодот (Hdt 4, 90). Другата форма на името - 'Erg<voς - се среща у Аполоний Родоски (Apoll. Rhod. 1, 217) и в "Житието на св. Александър Римски" (Passio S. Alexandri 27 и 31), а латинската Erginus - у Помпони Мела (Pomp. Mela 2, 24) и Плиний Стари (Plin. NH 4, 7).

Помпони Мела споменава реката при изброяването на градове по крайбрежието на Пропонтида, като казва, че Ергин и Атирас текат между тях. Плиний Стари изрично отбелязва, че река Ергин е крайбрежна (in ora). У Аполоний Родоски пък реката се появява в разказа за отвличането на Орейтия от Борей. Според поета той я отвел в родната си Тракия, при Сарпедонската скала, покрай течението на Ергин. Нос Сарпедон се намира южно от Енос, но поради поетичния характер на текста не може да се твърди, че реката трябва да се търси тъкмо там. Може би свидетелствата на Помпони Мела и Плиний, които определят реката като крайбрежна, са повлияни тъкмо от този текст, но много по-точните в географско отношение сведения у Херодот и в Житието на св. Александър я определят несъмнено като приток на Марица. По отношение на формата на речното название В. Томашек смята, че по-правилна би била 'Αγρινήης, а Д. Дечев се съгласява с него. Основанието за това предположение вероятно е другият вариант на името - 'Erg<voς, тъй като обяснението на редуването arg-/ erg- поставя по-малко проблеми. Интересно е, че Дечев нарежда речното име сред тракийските езикови остатъци, а племенното име 'Αγρινέες - не, т.е. речното смята за тракийско, а племенното - не. Смятам, че няма основания за такова разделение. Ако презумпцията е била, че племенното име е гръцко по произход, от ст. гр. ἄγριος "полски, селски, див", тя не е убедителна, защото същото би се отнасяло и за речното, което е определено като тракийско. В. Георгиев е по-краен, като казва направо и за 'Αγρινήης у Херодот, че формата била възникнала под влияние на названието на пеонското племе 'Αγρινέες и на гръцките думи ἄγρῶς, ἄγριος. Такъв подход ми се струва преднамерен. От една страна той всъщност окачествява агрианите като нетракийско племе, за което няма достатъчно основания, а от друга обявява за единствено "правилна" формата 'Erg<voς за речното име, което едва ли е правомерно при състоянието на познанията ни за апелативната лексика на тракийския език. По-скоро трябва да приемем вариантите 'Αγρινήης и 'Erg<voς като равнопоставени и да търсим обяснение за метатезата и разликата във вокализма, а речното име 'Αγρινήης и племенното 'Αγρινέες да разглеждаме като лексикално идентични.

Относно етимологията В. Томашек предполага, че името е производно от и.е. основа със значение "тъмен", а Д. Дечев смята, че основата означава по-скоро "буча, бушувам". В. Георгиев възприема становището на Томашек. И тримата автори очевидно изхождат от формата Ἐργίνης като основна, но само В. Георгиев обяснява 'Αγρινήης у Херодот като повлияна от гръцката дума ἄγρῶς "поле". Тези етимологии не са невъзможни, но всъщност игнорират най-ранната форма на названието, засвидетелствана от Херодот, поради

което не са много вероятни.

Литература

Георгиев, В. *Траките и техният език*. София 1977, с. 77.

Янакиева, С. *Тракийската хидронимия*. София 2009, 14-16.

Detschew, D. *Die thrakischen Sprachreste*. Wien 1957 (2. Aufl. 1976), с.5.

Georgiev, V. *Die Herkunft der grössten Flüsse der Balkanhalbinsel*. - LB 1, 1959, p. 10.

Tomaschek, W. *Die alten Thraker. Eine ethnologische Untersuchung. I. Übersicht der Stämme*. Wien 1893 . II. *Die Sprachreste*. Wien 1894, 2, p. 93.

Светлана Янакиева

□